

Českomoravská konfederace odborových svazů

nám. W. Churchilla 2, 113 59 - Praha 3

V Praze dne 10. 0. 2012

Č. j.: ČMKOS-LR-139/2012/139/12

Vaše č. j.: MF-79909/2012/35-354

Vážený pane ministře,

sděluji Vám, že Legislativní rada Českomoravské konfederace odborových svazů projednala na své schůzi dne materiál „**Analýza problematiky odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání s návrhem věcného řešení**“.

K uvedenému materiálu v příloze zasílám stanovisko ČMKOS.

Vážený pane ministře, očekávám, že námi uplatněné zásadní připomínky budou s námi projednány na poradě k vypořádání připomínek nebo bilaterálně, proto prosím o sdělení dne, času a místa konání této porady písemně nebo e-mail zprávou na adresy: Samek.Vit@cmkos.cz a pravni@cmkos.cz. Děkuji.

S pozdravem

Mgr. Václav Pícl v.r.

1. místopředseda ČMKOS

Příloha

Vážený pan

Ing. Miroslav Kalousek

ministr financí

Praha

STANOVISKO

Českomoravské konfederace odborových svazů k .

Obecně k návrhu

Českomoravská konfederace odborových svazů (dále jen „ČMKOS“) projednala předloženou „**Analýzu problematiky odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání s návrhem věcného řešení**“ (dále jen „předložená analýza“) na zasedání Legislativní rady Českomoravské konfederace odborových svazů dne 4. září 2012. ČMKOS předloženou analýzu(“)**zásadně odmítá jako celek z následujících důvodů:**

1. Pro ČMKOS řešení, které může efektivně a bez nároku na výrazné zvýšení výdajů ze státního rozpočtu, nahradit dnes prováděné zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů za škodu při pracovních úrazech a nemocích z povolání (dále jen „zákonné pojištění“), **představuje dnes platný zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců,** ve znění pozdějších předpisů, za předpokladu, že věcný obsah jeho úpravy a úroveň dávek, které jsou v tomto zákoně upraveny, zůstanou zachovány a budou provedeny pouze nezbytné legislativně technické úpravy reagující na posun v českém právním řádu.

Důvody své podpory pro takové řešení a též důvody svého nesouhlasu s „privatizací zákonného pojištění“, které ve své podstatě dnes představuje veřejnou službu zabezpečovanou soukromými subjekty (dvěma vybranými pojišťovny), ČMKOS podrobně vysvětlila ve svém stanovisku zaslaném Ministerstvu práce a sociálních věcí k návrhu novely zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců, který předcházela rozhodnutí Porady ekonomických ministrů ze dne 15. února 2012. ČMKOS na tyto důvody odkazuje i ve vztahu k předložené analýze (Viz příloha tohoto stanoviska).

2. Z uvedených důvodů ČMKOS odmítla i závěry navazujícího usnesení vlády č. 180 ze dne 21. března 2012, jímž vláda rozhodla o vypracování **návrhu zákona, kterým se zruší zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců,** ve znění pozdějších předpisů (který je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou), uložila ministrům financí a práce a sociálních věcí vypracovat a vládě do 21. září 2012 předložit analýzu problematiky odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání s věcnými návrhy na budoucí řešení s tím, že návrhy budou vycházet ze závěrů Porady ekonomických ministrů, a současně vyjádřila souhlas s výjimkou ze zpracování hodnocení dopadů regulace (RIA) k tomuto návrhu.

3. Podle názoru ČMKOS předložená analýza nenaplňuje své poslání, které je možné dovodit z usnesení vlády č. 180 ze dne 21. března 2012, tj. nahradit funkci zpracování hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu zákona, kterým se zruší zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, popř. RIA k návrhu nové právní úpravy, která má být přijata po zrušení tohoto zákona.

Předložená analýza je spíše důvodovou zprávou k návrhu zákona o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu z pracovního úrazu nebo nemocí z povolání („zákona o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele“) vypracovaného Českou asociací pojišťoven, s principy jehož

úpravy byla seznámena Rada vlády pro BOZP na svém posledním zasedání, a který se má stát touto novou právní úpravou. **Nejde o analýzu různých variant věcného řešení** kompenzací újmy způsobené zaměstnanci pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, posuzování a hodnocení dopadů, zejména na zaměstnavatele a zaměstnance, kterých se problém odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání nejvíce týká, **ani o analýzu efektivnosti a nákladnosti různých způsobů správy** takového systému **a rozpočtových dopadů různých variant řešení**, nýbrž **jde o účelovou obhajobu řešení zvolené vládou** (nový „zákon o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele“) **bez ohledu na závažné negativní dopady na zaměstnavatele, zaměstnance i státní rozpočet, které řešení zvolené vládou přinese.**

4. Klíčovým problémem předložené analýzy je **popření dosavadních tvrzení ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva financí ČMKOS o finanční náročnosti úrazového pojištění**, které potřebovalo ke své existenci přidělení pouze několik set mil. Kč pro Českou správu sociálního zabezpečení na zahájení a provoz tohoto nového sociálního systému, které bylo možné uhradit v rámci stávajícího vybraného pojistného, a které mělo údajně podstatně zvýšit mandatorní výdaje státu (v rozsahu poskytovaných plnění). Totéž **Ministerstvo financí**, které vyslovovalo zásadní nesouhlas s dopady úrazového pojištění na státní rozpočet, dnes v předložené analýze samo **předkládá k realizaci výše uvedeného vládního rozhodnutí návrh na dlouhodobé skokové zvýšení mandatorních výdajů státního rozpočtu o několik mld. Kč ročně** (v roce 2014 celkem o cca 4,1 mld. Kč s postupným velmi pozvolným snižováním v dalších letech), a to bez jakéhokoliv zvýšení poskytovaného plnění!

Předložená analýza tak názorně ukazuje cenu privatizace veřejné služby, kterou dnes stát pro zaměstnance a zaměstnavatele zajišťuje v podobě průběžně financovaného „zákonného pojištění“: podle údajů v příloze č. 1 předložené analýzy **bude vládou připravované „povinné smluvní pojištění“ více než dvakrát dražší**, než dnešní systém (ten spotřeboval v roce 2011 jen cca 3,6 mld. Kč) nebo než rušené úrazové pojištění zaměstnanců a **toto zdražení půjde k tíži státního rozpočtu a bude zvyšovat zadlužení České republiky!**

Jde přitom o „zdražení“ navrhované v situaci, **když současný „průběžně financovaný“ systém zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocích z povolání je vysoce přebytkový a přebytkovou bilanci zachovává i platný zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců.** V předložené analýze tak chybí jasné konstatování, že **oproti tomuto rušenému zákonu, který nepředstavuje z hlediska veřejných financí žádné riziko, vláda přichází s úpravou, která představuje z hlediska veřejných financí vážné riziko dlouhodobého zvyšování zadlužení České republiky.** To je v kontextu rozsáhlých restrikcí prováděných vládou v sociální oblasti se zdůrazňováním nutnosti ozdravení veřejných financí zcela nepřijatelné. **ČMKOS s takovým řešením, které povede v logice dosavadního vládního přístupu k dalšímu zvyšování nepřímých daní, zejména daně z přidané hodnoty, popř. ke zvýšení sazeb pojistného odváděného na pojištění odpovědnosti zaměstnavatele zásadně nesouhlasí.**

5. **Je zapotřebí provést a do materiálu doplnit nezbytné ekonomické úvahy a závěry související se zrušením úrazového pojištění a jeho nahrazením volnou soutěží pojišťoven** v oblasti povinného smluvního pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů za škodu při pracovních úrazech či nemocích z povolání. Podle ČMKOS dalším **významným rizikem vládou navrhované úpravy, o kterém výslovně předložená analýza nehovoří, je zvyšování sazeb pojistného.** V analýze se sice konstatuje, že pojistné bude na dobu pěti let zmrazeno na úrovni podle stávající právní úpravy, avšak současně se počítá s tím, že bude zvyšováno i v této době podle míry inflace

a škodného průběhu podle jednotlivých kategorií činností. **Analýza by pak měla v tomto směru provést a zveřejnit propočty takového růstu pojistného** obdobné těm, které se týkají financování tvorby technických rezerv, na základě předpokládaného vývoje inflace (narůst spotřebitelských cen) a škodného průběhu.

Pokud jde o vývoj sazby pojistného, lze očekávat, že v konkurenční soutěži pojišťoven spravujících smluvní pojištění tyto sazby více porostou, protože budou muset financovat i náklady, které v úrazovém pojištění z podstaty nevznikají, jako např. náklady garančního fondu, náklady kanceláře pojistitelů apod., sníží se i slevy z rozsahu. Navíc díky postupnému zrušení principu solidarity ve stanovení výše pojistného, která má ekonomický i sociální smysl, se pro řadu zaměstnavatelů pojistné může zvýšit dramaticky, aniž by se mohli objektivně včas připravit a realizovat dostatečně účinná preventivní opatření - to může vést i ke ztrátě pracovních míst.

6. Analýza by měla rovněž analyzovat a vyčíslit dopady „spoluúčasti“ zaměstnavatelů na odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání a dopady opatření spočívajícího v právu pojistitele požadovat na zaměstnavateli (pojištěném) náhradu pojistného plnění, a to až do výše vyplacených částek, pokud zaměstnavatel poruší některou z konkrétních povinností stanovených zákonem nebo zvlášť závažně předpisy k zajištění BOZP. Toto opatření může v extrémním případě na straně zaměstnavatele prakticky eliminovat smysl povinného smluvního pojištění – zaměstnavatel zaplatí v takovém případě dvakrát, nejprve odvede pojistné a následně zaplatí pojišťovně i plnění poskytnuté zaměstnanci.

7. Oproti zákonu o úrazovém pojištění zaměstnanců se nepředpokládá, že by na pojišťovny provádějící povinné smluvní pojištění přešla agenda odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání beze zbytku, naopak počítá se i nadále s tím, že velkou část s tím spojené administrativy budou i nadále „za své“ provádět místo pojišťoven zaměstnavatelé. I zde chybí potřebné propočty ekonomických dopadů a rozsahu administrativních činností, které představují nezanedbatelné dopady na podnikatelské prostředí v České republice.

8. Analýzy dopadů do stanovení výše pojistného odváděného zaměstnavatelem chybí rovněž, pokud jde o uvažovaný systém bonus/malus.

9. Naprosto nedostatečná je role zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů ve vládou navrhovaném povinném smluvním pojištění – s Radou úrazového pojištění, s níž počítal zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců v podobě poradního orgánu (s ohledem na význam tohoto systému pro oba sociální partnery, který má poskytovat ochranu zaměstnancům i zaměstnavatelům - ty chrání přiměřenou úrovní dávek před uplatňováním jejich odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnancům pracovními úrazy a nemocemi z povolání, a zaměstnavatelé tento systém financují svým pojistným), nová úprava nepočítá a nepočítá ani s jakýmkoliv jiným reálným zapojením sociálních partnerů do fungování povinného smluvního pojištění. Podle názoru ČMKOS je zapotřebí, aby existoval tripartitní orgán, který by hodnotil průběh a výsledky fungování takového systému, který se svým multidisciplinárním charakterem odlišuje od ostatních pojistných systémů; tento orgán by dal podněty státním orgánům k opatřením jak v oblasti BOZP, tak na případné úpravy příslušné legislativy, podílel se na rozhodování v otázkách prevence, úrazové rehabilitace apod.

10. **Podstatným nedostatkem navrhované úpravy je, že obdobně jako předchozí materiály Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva financí týkající se uvedené problematiky ani tento současný materiál neobsahuje přehledně a ve srovnatelné analýze výčet hlavních problémů každého z obou věcně možných řešení (úrazového pojištění nebo zákonného či povinného smluvního pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu či nemoci z povolání).** Materiál, pokud srovnává navrhovanou úpravu s úrazovým pojištěním, porovnává ji nikoliv se stále ještě platným změnám zákona č. 266/2006 Sb., ale s nedávnou „účelově výrazně restriktivní“ novelou zpracovanou MPSV, která byla všeobecně odmítnuta. V této souvislosti je na místě připomenout, že podle vyjádření zpracovatele jedním z hlavních důvodů pro zpracování uvedené novely byla snaha šetřit budoucí výdaje státního rozpočtu – nyní se předkládá řešení, které jde zcela opačným směrem.

11. **Všechny připomínky ČMKOS uvedené v tomto stanovisku jsou zásadní.**

V Praze dne 10. 9. 2012

Příloha:

Důvody, proč ČMKOS odmítá zrušení zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců:

1. Pro ČMKOS představuje platný zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, řešení, které může nahradit levněji a sociálně efektivnějším způsobem dnes prováděné zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů za škodu při pracovních úrazech a nemocích z povolání.
2. ČMKOS pozitivně hodnotila, že dávky úrazového pojištění v platném zákoně o úrazovém pojištění byly z důležitých celospolečenských důvodů (ochrana zaměstnanců i zaměstnavatelů v souvislosti s pracovními úrazy a nemocemi z povolání) koncipovány tak, aby se co nejvíce blížily výši částek odpovídajících náhradě škody. Cílem uvedeného přístupu bylo nejen nezhoršit pozice poškozených (a dát jim jistotu přiměřeného zabezpečení v administrativně jednoduché proceduře s nižším rizikem soudních sporů), ale také chránit zaměstnavatele před soudními spory vyvolanými nespravedlivě nízkým „odškodněním“ ztrát způsobených pracovním úrazem nebo nemocí z povolání v systému úrazového pojištění zaměstnanců.
3. **Systém úrazového pojištění musí být nedílnou součástí sociálního systému poskytujícího sociální ochranu a přiměřené zabezpečení zaměstnancům postiženým pracovním úrazem a nemocí z povolání** a s tím související ochranu zaměstnavatelům před žalobami zaměstnanců o náhradu za ztrátu na výděлку způsobenou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Součástí takového systému v platném zákoně o úrazovém pojištění jsou i odpovídající pobídky zaměstnavatelů ke zlepšování jejich péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci, zejména prostřednictvím prevence, uplatněním institutu bonusu a malusu, diferencováním sazeb pojistného zaměstnavatelů na úrazové pojištění na základě škodného průběhu apod.
4. **Tyto principy plně odpovídají mezinárodním standardům a praxi ve vyspělých členských zemích Evropské unie.** Momentální úmysl vlády zrušit zákon platný zákon o úrazovém pojištění tyto principy opouští, neboť je koncipována zjevně s úmyslem podřítit úrazové pojištění zaměstnanců nikoliv tomuto svému smyslu a účelu, nýbrž záměru vlády vytvořit jedno inkasní místo.
5. ČMKOS vnímá potřebu novelizace platného zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců, aby bylo možné zahájení provádění úrazového pojištění zaměstnanců, a to však jen pokud jde o změny, které v mezidobí přinesl právní řád (zejména první etapa důchodové reformy která zavedla tři invalidní důchody).
6. ČMKOS zásadně odmítá v materiálu uvedený přímý vztah pojišťovny vůči poškozenému zaměstnanci. To zcela odporuje principům objektivní odpovědnosti zaměstnavatele za škodu z pracovních úrazů a nemocí z povolání obsaženým v zákoníku práce. Odporuje to i směrnici Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, protože její hlavní myšlenkou je, že za bezpečnost a ochranu zdraví odpovídá zaměstnavatel. Z Analýzy vyplývá, že za situace, kdy předpisy BOZP budou porušeny a dojde k poškození zdraví zaměstnance, zaměstnavatel ponechá zaměstnance se svými nároky pojišťovně, případně zdlouhavému soudnímu řízení. To je pro ČMKOS nepřijatelné.
7. **Dále ČMKOS zásadně odmítá vyloučení jak pojištěného zaměstnavatele, tak zástupců zaměstnanců z rozhodování o využití prostředků na prevenci a rehabilitaci.** Zavedení rehabilitace jako nové věcné dávky v zákoně č. 266/2006 Sb. představovalo pokrok, především pro zaměstnance, kteří se dříve uzdraví a budou se moci i dříve vrátit do práce. **Klíčové z hlediska mezinárodních zkušeností s fungováním moderních systémů úrazového pojištění i z hlediska praktických potřeb zaměstnanců i zaměstnavatelů bylo i začlenění prevence vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání do navrhované úpravy.** Prevence prováděná

nositelem úrazového pojištění neměla nahrazovat plnění povinností jednotlivých zaměstnavatelů v oblasti prevence rizik, uložených zákoníkem práce, ale bude působit celoplošně k předcházení vzniku poškození zdraví při pracovním úrazu.

8. **Českomoravská konfederace odborových svazů zásadně nesouhlasí se zavedením principu spoluúčasti zaměstnavatele na odškodňování.** Proti stávajícímu stavu jde o výrazné zvýšení finanční zátěže zaměstnavatelů.
9. **Českomoravská konfederace odborových svazů zásadně nesouhlasí s přechodem tzv. starých závazků (náhrad pracovních úrazů a nemocí z povolání vzniklých před r. 1993) na stát.** Uváděná finanční výše těchto náhrad je přijatelná.
10. **Českomoravská konfederace odborových svazů se oprávněně obává, že v Analýze navrhovaný mechanismus zejména vyplacení náhrad za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti, povede k sociálnímu ohrožení poškozených zaměstnanců a jejich rodin s průměrným a podprůměrným výdělkem.**